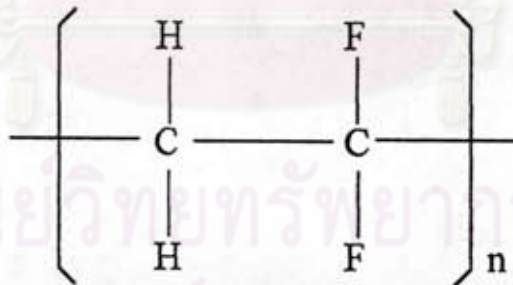

พอลิไวนิลิดีนฟลูออไรด์

ในปี ค.ศ. 1969 คาวาอิพบว่าแผ่นฟิล์ม PVDF หลังจากผ่านกรรมวิธีทางกายภาพที่เหมาะสม จะได้ฟิล์ม PVDF ที่มีสภาพเพียงโซอิเล็กทริกสูง หลังจากนั้นมาก็ได้มีการศึกษาพอลิเมอร์ชนิดนี้กันอย่างมากมาย จนปัจจุบันทราบข้อมูลสำคัญ ที่ทำให้เข้าใจสมบัติทางกายภาพของสารแบบนี้เป็นอย่างดี

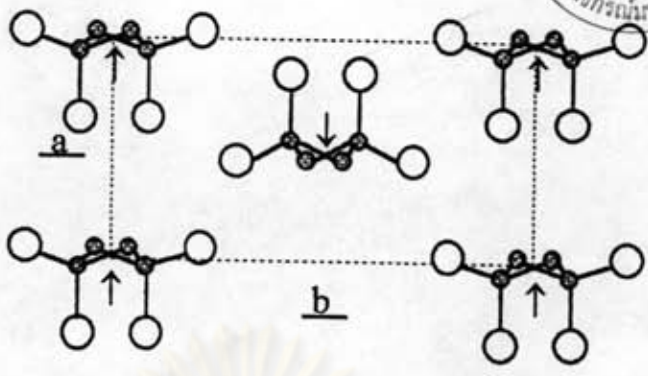
โครงสร้างของ PVDF

พอลิเมอร์ PVDF นี้มีชื่อเต็มว่า 'โพลีไวนิลิดีนฟลูออไรด์ (Polyvinylidene Fluoride)' และมีสูตรโครงสร้างดังรูป (3.1)

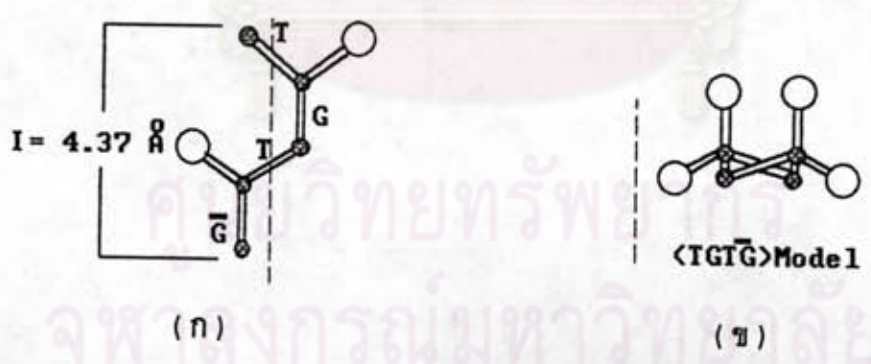
รูป 3.1 แสดงสูตรโครงสร้างของ PVDF

ที่อุณหภูมิสูง PVDF จะหลอมเหลวและเมื่ออุณหภูมิลดลงต่ำกว่า 150 °C สารนี้จะแข็งตัว เกิดโครงสร้างแบบสเฟียรูไลท์ (spherulitic structure) ซึ่งจะมีส่วนที่มีโครงสร้างแบบอสัณฐาน (amorphous) และแบบผลึกปนกัน ผลึกที่เกิดขึ้นแบบนี้โครงสร้างรูปแบบที่ II หรือนิยมเรียกกัน ว่าเป็นแบบเฟสอัลฟา (α-phase) [Hasegawa et.al. , 1972] ซึ่งโครงสร้างแบบนี้คือโครงสร้างแบบอริโทรมบิค (β = 90°) ดังรูป (3.2)

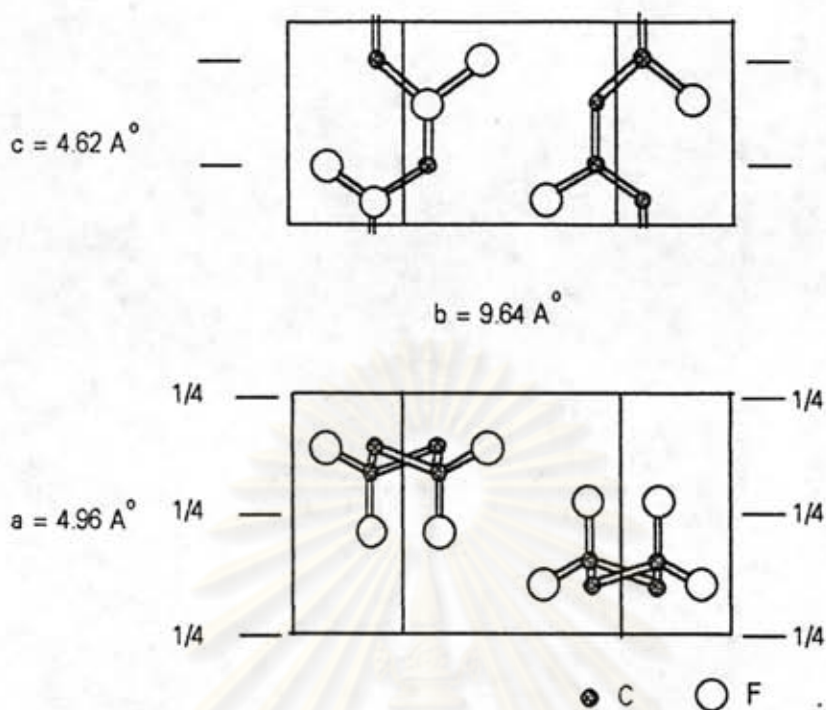
รูป 3.2 แสดงเฟส - α (II) ออโทรวมบิก
 $a = 4.96 \text{ \AA}$ $b = 9.64 \text{ \AA}$ $c = 4.62 \text{ \AA}$
 ⊙ = อะตอมคาร์บอน
 ○ = อะตอมฟลูออไรด์

ในรูปไม่ได้แสดงอะตอมไฮโดรเจนไว้ การวางตัวของสายโซ่อะตอมคาร์บอนเป็นแบบ TGTG ดังแสดงในรูป 3.3

รูป 3.3 โครงสร้างโมเลกุลของสายโซ่ PVDF รูปแบบ II (เฟส α)

ซึ่งถ้ามองรูป (3.3 ก) จากด้านบนจะเห็นอะตอมต่าง ๆ ดังรูป (3.3 ข) เซลหน่วย (unit cell) ของผลึกนี้เป็นแลตทิซสี่เหลี่ยมผืนผ้า (rectangular lattice) ดังแสดงในรูป (3.4)

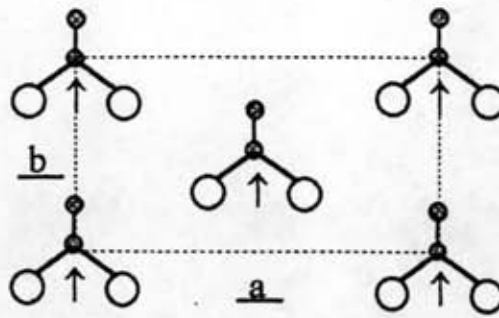

รูป 3.4 โครงสร้างผลึกและเซลล์หน่วยของ PVDF รูปแบบ II (เฟส α)

ในแต่ละเซลล์หน่วย จะประกอบไปด้วยสายโซ่สองสาย และเนื่องจากทิศของไดโพลของทั้งสองสายนี้ มีทิศสวนกันจึงหักล้างกันหมด ผลก็คือทำให้ผลึก PVDF แบบนี้ ไม่มีค่าสปอนเดเนียสโพลารไรเซชัน และจะไม่ใช่สารพียอสโพลิอิเล็กตริก

ถ้าดึงฟิล์ม PVDF ซึ่งประกอบด้วยผลึกโครงสร้างแบบ II และส่วนอสัณฐานปนกัน ให้ยืดออกประมาณ 3 - 6 เท่าของความยาวเดิม ที่อุณหภูมิประมาณ $80-100 \text{ C}^{\circ}$ สายโซ่คาร์บอนจะยืดออกไปตามความยาว และจะจัดรูปแบบโครงร่างผลึกแบบ I หรือ เฟสบีต้า (β - phase) โครงสร้าง ผลึกแบบ I นี้ มีโครงสร้างแบบออร์โธโรมบิก (orthorhombic) ดังรูป (3.5) (อะตอมไฮโดรเจนไม่ได้แสดงไว้ในรูป)

รูป 3.5 แสดงเฟส - β (I) ออโธโรมบิก

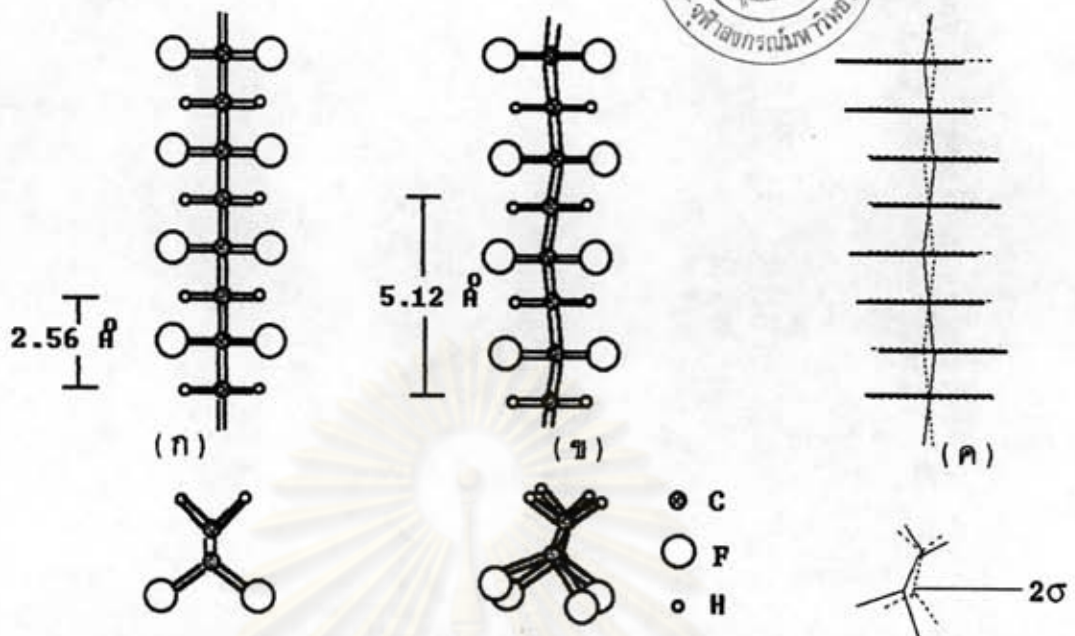
$$a = 8.47 \text{ \AA} \quad b = 4.90 \text{ \AA} \quad c = 2.56 \text{ \AA}$$

● = อะตอมคาร์บอน

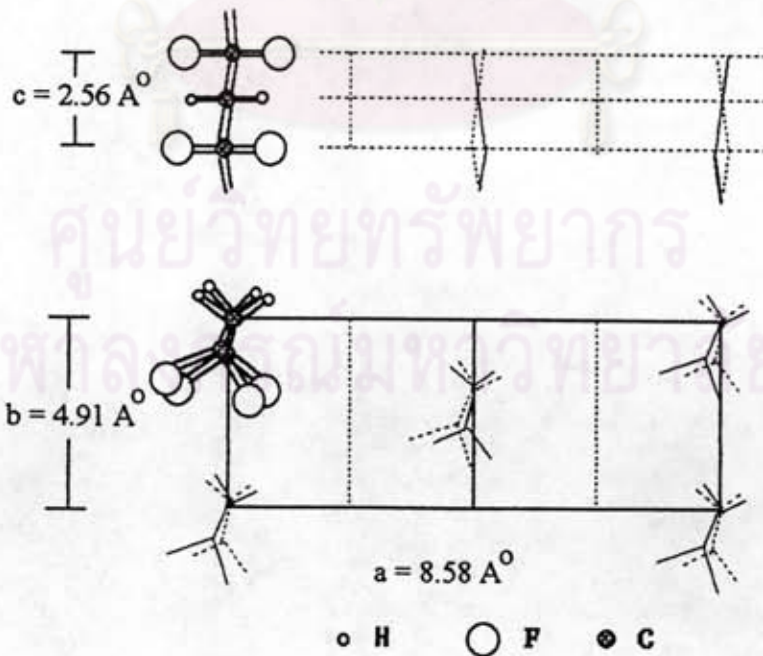
○ = อะตอมฟลูออไรด์

อะตอมคาร์บอนจะวางตัวซิกแซกอยู่ในระนาบหนึ่ง (รูป 3.6) ระนาบนี้จะตั้งฉากกับระนาบของกระดาษ ส่วนอะตอมฟลูออไรด์ (F) และอะตอมไฮโดรเจน (H) จะวางตัวขึ้น - ลง ดังรูป (3.6 ก) และจากการศึกษาอย่างละเอียด โดยรังสีเอ็กซ์พบว่า เนื่องจากรัศมีแวนเดอร์วาลส์ (Vander waal radius) ของอะตอมฟลูออไรด์ เท่ากับ $1.35 \text{ \AA}$ ซึ่งใหญ่เกินไปที่จะบรรจุในสายโซ่แบบนี้ (ระยะระหว่างจุดกึ่งกลางของอะตอมฟลูออไรด์ ในรูป (3.6 ก) เท่ากับ $2.56 \text{ \AA}$) อะตอมของคาร์บอน จึงต้องวางตัวทำให้สายโซ่โมเลกุลบิดไปมาเล็กน้อย ดังแสดงในรูป (3.6 ข) และ (3.6 ค) จากการวิเคราะห์พบว่ามุมบิดจะมีค่าประมาณ 7°

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 3.6 (ก) โครงสร้างโมเลกุลของ PVDF รูปแบบ I (เฟส β)
 (ข) การบิดตัวของสายโซ่โมเลกุลเพื่อให้อะตอม F บรรจบกันได้
 (ค) มุมการบิดตัวของสายโซ่โมเลกุล

รูป 3.7 แสดงเซลล์หน่วยของผลึก PVDF รูปแบบ I (เฟส β)

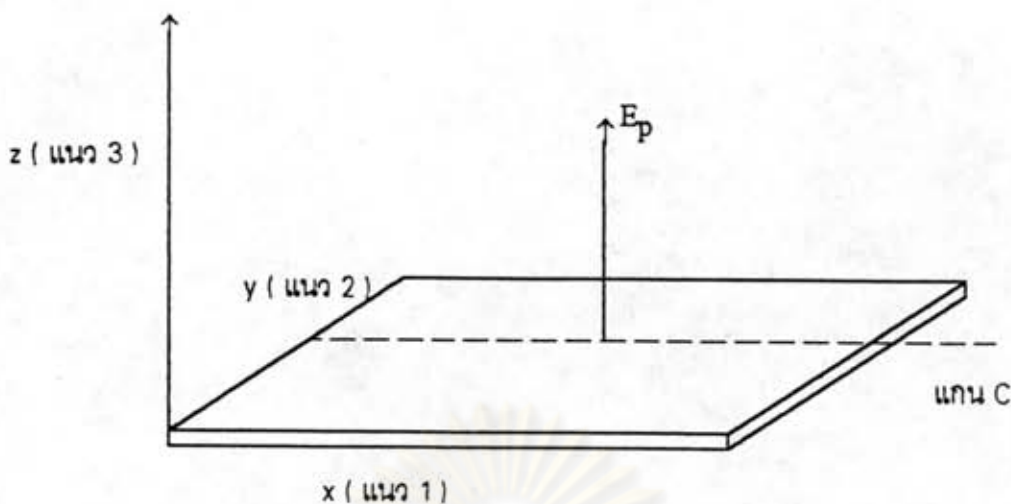
เซลล์หน่วยของผลึกแบบ I หรือเฟส β แสดงในรูป (3.7) ตามรูปแบบของสายโซ่คาร์บอนคือแกน C แต่ละเซลล์หน่วยจะประกอบด้วย สายโซ่โมเลกุลทั้งหมด 2 สาย ซึ่งแนวแกนขนานกัน เนื่องจากอะตอม F จะมีสภาพเป็นลบทางไฟฟ้ามากกว่าอะตอม C และอะตอม H จะมีสภาพทางไฟฟ้าเป็นบวกมากกว่าอะตอม C แต่ละมอนอเมอร์ จะมีไดโพลถาวรทางไฟฟ้า ถ้าการเรียงตัวของอะตอมต่าง ๆ เป็นระเบียบดังที่แสดงในรูป (3.6 ก) สายโซ่โมเลกุลนี้จะมีไดโพล ในทิศตั้งฉากกับระนาบของกระดาษ พบว่าแต่ละมอนอเมอร์ จะมีไดโพลขนาด 7.06×10^{-30} C-m ในทิศตั้งฉากกับแกนของสายโซ่ เนื่องจากการวางตัวของสายโซ่โมเลกุลในเซลล์หน่วยเป็นไปในแบบเดียวกัน ผลึกแบบนี้จะมีไดโพลทางไฟฟ้า และพบว่าขนาดของไดโพลต่อปริมาตร หรือโพลาริเซชันของผลึก PVDF รูปแบบ I หรือเฟส β นี้เท่ากับ

$$P_c = 0.23 \text{ C/m}^2 \quad (3.1)$$

ในการยัดฟิล์ม PVDF ที่อุณหภูมิสูง ดังที่กล่าวมาแล้ว ผลึกเฟส β จะไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแบบเดียวแต่จะมี PVDF ซึ่งมีโครงสร้างแบบอสัณฐานปนอยู่ด้วย พบว่าผลึกที่เกิดขึ้นมีขนาดเล็ก ๆ กล่าว คือมีความยาว $100 - 200 \text{ \AA}$ และหนาเพียง $60 - 100 \text{ \AA}$ และหลังจากการยัดจะมีผลึก PVDF ปนอยู่ประมาณ 50 % ของสารทั้งหมด ถึงแม้ว่าแต่ละผลึกเล็ก ๆ ซึ่งแกนของสายโซ่วางตัวตามแนวการยัดนี้จะมีไดโพลถาวร พบว่าทิศของไดโพลของแต่ละผลึกซึ่งตั้งฉากกับแกนนี้ จะวางตัวในระนาบของฟิล์ม ซึ่งเป็นไปได้ทุกทิศเท่า ๆ กัน ผลก็คือไดโพลรวมเนื่องจากผลึกเหล่านี้จะหักล้างกันหมด ดังนั้นหลังจากการยัด PVDF จะไม่มีไดโพลถาวร และจะยังไม่ใช่สารเพียสโซอิเล็กตริก วิธีที่จะทำให้สารนี้เป็นสารเพียสโซอิเล็กตริก ทำได้โดยการจัดขั้ว (poling) กล่าวคือผ่านสนามไฟฟ้า $E_p = 50 - 150 \text{ MV/m}$ ขณะที่ฟิล์มมีอุณหภูมิ $T_p = 80 - 120 \text{ }^\circ\text{C}$ ในช่วงเวลา $t_p = 3 - 30$ นาที ดังรูป (3.8)

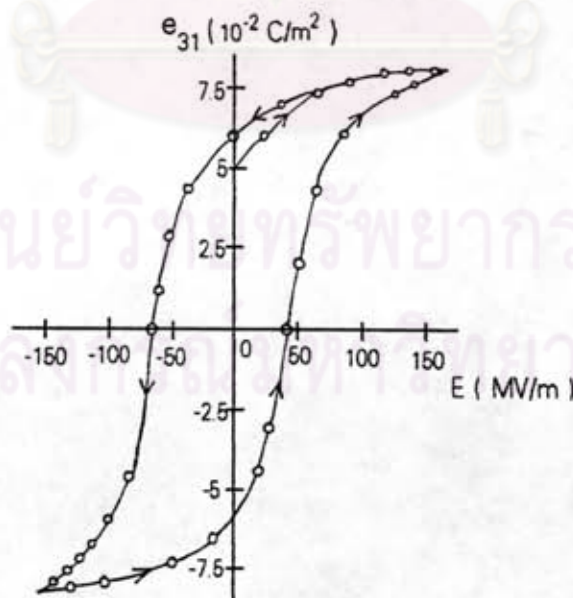
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 3.8 แสดงการจัดชั้นฟิล์ม PVDF ซึ่งมีผลึกแบบเฟส β มีแกน C เป็นแกนตั้ง และเป็นแกนของสายโซ่โมเลกุล

แผ่นฟิล์ม PVDF ที่ได้รับการจัดชั้นแล้ว จะเป็นสารเฟอร์โรอิเล็กตริก (ferroelectric) และจะเรียกแผ่นฟิล์มนี้ว่า "อิเล็กเทร็ด (electret)" รูปที่ (3.9) จะแสดงเส้นโค้งฮิสเทอรีซิส (hysteresis curve) ของค่าคงตัวความดันเพียงสโอิเล็กตริก e_{31} ของแผ่นฟิล์ม PVDF อิเล็กเทร็ดที่วัดได้กับค่าสนามไฟฟ้าที่เปลี่ยนแปลงไป

รูป 3.9 กราฟแสดงเส้นโค้งฮิสเทอรีซิสของค่า e_{31} ของแผ่นฟิล์ม PVDF อิเล็กเทร็ดกับค่าสนามไฟฟ้า

กลไกในการจัดตัวของไดโพลในผลึก PVDF เนื่องจากการจัดตัว จะทำให้เกิดการหมุนตัวของหน่วยผลึกทั้งหมดในรูปแบบ I ที่อยู่ในส่วนของอสัณฐาน ค่าดีกรีในการหมุนตัวของผลึก (M) ที่เกิดเนื่องจากการจัดตัวมีค่าเท่ากับ

$$M = \langle \cos \phi \rangle \quad (3.2)$$

โดยที่ ϕ คือมุมระหว่างไดโพลกับแกน z ซึ่งค่า M ของฟิล์ม PVDF ที่ผ่านกระบวนการเตรียมฟิล์มที่ภาวะต่างกัน ก็จะมีค่าต่างกัน [Mort and Pfister, 1982]

ในส่วนเฟสอสัณฐานของฟิล์ม PVDF จะมีค่า T_g อยู่ระหว่าง $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$ ถึง $-50\text{ }^{\circ}\text{C}$ Takasa และผู้ร่วมงาน ได้ทำการศึกษาการจัดเรียงตัวของไดโพล ที่ปนอยู่ในเฟสอสัณฐานโดยวิธี TSC (thermally stimulated current) กับแผ่นฟิล์ม PVDF ที่นำมาลดอุณหภูมิจนต่ำกว่า T_g ภายในบริเวณที่มีสนามไฟฟ้า ซึ่งในแผ่นฟิล์มที่มีการจัดเรียงตัวกันใหม่แล้วนั้นพบว่าเฟสอสัณฐานบางส่วน ก็จะมีการจัดเรียงตัวด้วย [Tasaka et al, 1979] พบว่าค่า M ของแผ่นฟิล์มที่ถูกดึงให้มีความยาวเพิ่มเป็น 4 เท่าของความยาวเดิมนั้น จะมีค่าประมาณ 0.3 และพบว่า การจัดเรียงตัวของไดโพลในส่วนของเฟสอสัณฐานที่มีการจัดตัว (pseudo crystal phase) จะมีส่วนทำให้เกิดค่าสเปกตรัมไดโพลไรเซชัน P_s ด้วย

ในตาราง (3.1) [Wang, 1988] จะแสดงชื่อทางการค้าของผลิตภัณฑ์ PVDF ที่บริษัทต่าง ๆ ผลิตและจำหน่าย ซึ่งแต่ละบริษัทจะใช้ชื่อทางการค้าแตกต่างกันไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในบทนี้ ทำให้ทราบถึง โครงสร้างและสมบัติของพอลิเมอร์ PVDF ที่นำมาใช้วัดค่าสัมประสิทธิ์ d_{31} ในงานวิจัยนี้ สำหรับแบบจำลองของ PVDF ที่ใช้เป็นตัวทรานสดิวเซอร์จะได้กล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

Resin manufacturer	Trade name
Perwalt	Kynar™
Kureha	KF-polymer™
Solvay	Solef™
Atochem	Forafion™
Dynamit nobel	Dyflor™
Suddeutsche Kalkstickstoff	Vidar™

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงชื่อทางการค้าของผลิตภัณฑ์ PVDF

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย